

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1960 (*)

Υπό τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. ΧΕΛΜΗ

Ι. ΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Παραγωγή και εισοδήματα

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ διεθνὴς οἰκονομία, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, ἠκολούθησεν ἀνοδικὴν πορείαν. Ἡ παραγωγή καὶ ἡ ἀπασχολησις διτηρήθησαν γενικῶς εἰς ὑψηλά ἐπίπεδα. Ἡ ἐξέλιξις τῆς συγκυρίας, ἐν τούτοις, δὲν ὑπῆρξεν ὁμοίομορφος εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου οὔτε καὶ ἠκολούθησε τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους.

Εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἡ ἔντασις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία ἠκολούθησε τὸν τερματισμὸν τῆς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν χάλυβος κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1959, δὲν συνεχίσθη πέραν τοῦ ἔαρος 1960. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ὕψους τῶν ἀποθεμάτων ἐσημειώθη χαλάρωσις τῆς ζητήσεως, ἀπὸ τῶν μέσων ἰδίως τοῦ ἔτους. Αὕτη ἐπηρέασε δυσμενῶς τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸ ἐπίπεδον τῶν εισοδημάτων καὶ τῆς ἀπασχολήσεως. Ἡ αὔξισις τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος δι' ὅλοκληρον τὸ ἔτος ὑπολογίζεται ὅτι δὲν ὑπερέβη ποσοστὸν 3%, ἐνῶ ἡ ἀνεργία ἐνετάθη.

Ἡ σχετικὴ στασιμότης τῆς οἰκονομίας τῶν Η.Π.Α. δὲν εἶχεν ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ἐπίπεδου δραστηριότητος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον ἡ ἀνακοπή τοῦ ρυθμοῦ προόδου προῦλθεν ἀπὸ ἐσωτερικὰς δυσχερείας, ἀναφερομένας κυρίως εἰς τὴν προσωρινὴν ἐξάντλησιν τῶν περιθωρίων περαιτέρω αὔξεσεως τῆς παραγωγῆς, συνέπεια τῆς παρατηρουμένης στενότητος ἐργατικῶν χειρῶν. Ὁ ὑψηλὸς βαθμὸς ἀπασχολήσεως δὲν ἦτο ἀσχετος πρὸς τὴν ἐκδηλωθεῖσαν τάσιν τῶν ἀμοιβῶν νὰ αὐξάνουν ταχύτερον ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος. Τὸ πρόβλημα ἐξευρέσεως προσθέτων ἐργατικῶν χειρῶν ἐτέθη καὶ εἰς πλείστας χώρας τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, με μικροτέραν ὅμως ὀξύτητα. Ὅπως δὴποτε, ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀν καὶ ἡ αὔξισις τῆς μεταποιητικῆς παραγωγῆς συνεχίσθη ἱκανοποιητικῶς, ὁ ρυθμὸς αὐτῆς παρουσίασεν ὠρισμένην κάμψιν. Εἰς τὰς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τὸ προϊόν τῆς μεταποίησεως ὑπερέβη κατὰ 12% περίπου τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1959.

Ὀλιγότερον ἱκανοποιητικαὶ κατὰ τὸ 1960 ἦσαν αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰς χώρας πρωτογενοῦς παραγωγῆς, συνέπεια τῆς κάμψεως τῶν ἐξαγωγῶν των. Ὁ ἀντίκτυπος ταύτης ἐγένετο αἰσθητὸς εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγορὰς ἐπὶ τῶν χονδρικῶν τιμῶν τῶν περισσοτέρων βασικῶν τροφίμων καὶ πρώτων ὑλών. Αὗται διεμορφώθησαν εἰς ἐλαφρῶς κατώτερα ἐπίπεδα καὶ συνέβαλον εἰς τὴν διατήρησιν σχετικῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν καταναλωτοῦ εἰς τὰς χώρας εἰσαγωγῆς, παρὰ τὴν εἰς αὐτὰς αὔξισιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως.

Ἡ διεθνὴς κίνησις κεφαλαίων

Εἰς τὴν διάφορον ἐξέλιξιν τῆς συγκυρίας, ἰδίως μεταξὺ Η.Π.Α. καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης, ὀφείλεται ἡ ἀντίθεσις εἰς τὴν ἀκολουθηθεῖσαν νομισματικὴν πολιτικὴν. Εἰς τὰς Η.Π.Α. αἱ ἀρχαὶ ἐπεδίωξαν ὅπως διὰ τοῦ εὐθηνοῦ χρήματος τονώσουν τὴν δραστηριότητα τῆς οἰκονομίας. Πρὸς τοῦτο, ἀπὸ τοῦ θέρους 1960 ἐμείωσαν δις τὸ προεξοφλητικὸν ἐπιτόκιον

1) Ἐκ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν τακτικὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Μετόχων τῆς 30 Μαρτίου 1961.

των Όμοσπονδιακών Τραπεζών και ένισχυσαν την ρευστότητα των τραπεζών και του κοινού. Είς τας δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας ἐλήφθησαν μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ χειμῶνος τὰ ὅλας ἀντίθετα μέτρα, πρὸς ἀποφυγὴν ἐκδηλώσεως πληθωρικῶν τάσεων ἐκ τῆς διατηρήσεως τοῦ ὑψηλοῦ ρυθμοῦ δραστηριότητος.

Ἡ μεταβολὴ τῶν ἐπιτοκίων εἰς τὰς Η.Π.Α. καὶ τὰς δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας πρὸς τὴν ἀντίθετον ἀκριβῶς κατεΐθυσαν προκάλεσε τὸ σημαντικὸν ἀνοίγμα τούτων. Ἐἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι τὸ προεξοφλητικὸν ἐπιτόκιον τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν κατὰ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου 1960 ἀνῆρχετο εἰς 3 % εἰς Η.Π.Α. καὶ εἰς 4 %, 5 % καὶ 6 % εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν καὶ τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον ἀντιστοίχως. Ἐν ἔτος προηγουμένως εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω χώρας ἦτο 4 %. Ἡ διαφορὰ τῶν ἐπιτοκίων τούτων εἰς τὰ κύρια χρημασθηριακὰ κέντρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης προεκάλεσε ρεῦμα ἀμερικανικῶν κεφαλαίων πρὸς τὰ κέντρα ταῦτα. Τὸ ρεῦμα τοῦτο ἐνίσχυσαν αἱ ἀνησυχίαι διὰ τὴν σταθερότητα τοῦ δολλαρίου καὶ αἱ φῆμαι περὶ ἐνδεχομένης ἐπισοχῆς ἀνατιμήσεως τοῦ χρυσοῦ, μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπικρατήσῃ ἀβεβαιότης εἰς τὰς ἀγορὰς συναλλάγματος. Τελικῶς, αἱ ἀναφρασαίον δυσχέρειαι ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου ἀνωμάλως κινουμένων βραχυπροθέσμων κεφαλαίων ὑπερενικήθησαν, χωρὶς νὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ θιγῇ τὸ καθιερωθὲν ἀπὸ τοῦ τέλους 1958 καθεστὼς τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν πράξεων ἐπὶ συναλλάγματος. Ἡ κατηγορηματικῶς παρασχεθεῖσα διαβεβαίωσις τῶν ἀμερικανικῶν ἀρχῶν ὅτι δὲν ἀντιμετωπίζεται θέμα μεταβολῆς τῆς ἰσοτιμίας χρυσοῦ καὶ δολλαρίου οὔτε ἐπιβολῆς συναλλαγματικῶν ἐλέγχων ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐπενδύσεων ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἀνησυχίαν τοῦ κοινού, ἐνῶ τὰ λαμβανόμενα ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. καὶ ὀρισμένων ἐυρωπαϊκῶν χωρῶν μέτρα τείνουν νὰ ἀμβλύνουν τὸ πρόβλημα τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Πάντως, ἡ κατὰ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου ἐκδηλωθεῖσα ἀνωμαλία ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν διατύπωσιν προτάσεων μονιμοτέρας συνεργασίας τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Η.Π.Α. ἐπὶ θεμάτων νομισματικῆς καὶ συναλλαγματικῆς πολιτικῆς.

Πρὸς στενωτέραν συνεργασίαν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου

Τὸ διεθνὲς κλίμα εὐνοεῖ σήμερον τὴν συνέχειν τῆς ἄρσεως τῶν ὑφισταμένων εἰσένεμπροδίων εἰς τὴν διακίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν κεφαλαίων. Ἰδιαιτέρως ἐπισημαίνεται ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ ἐσωτερικὴ νομισματικὴ πολιτικὴ εἰς τὰς κατ' ἴδιαν χώρας μὴ παρακωλύῃ τὴν προσάθειαν ὀλοκληρώσεως τῆς ἐνοποίησης τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου, ἀλλ' ἀντιθέτως εὐθυγραμμίζεται πρὸς αὐτήν. Ὡς ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ θὰ πρέπει νὰ τεθοῦν ἡ διατήρησις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καὶ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως ὑπὸ συνθήκας νομισματικῆς σταθερότητος ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν παροχὴν μεγαλυτέρας βοήθειας εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας.

Τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀπασχόλησαν ἰδιαιτέρως αἱ συνέπειαι ἐκ τῆς συγκροτήσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως Ἐλευθέρου Ἐμπορίου. Ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ σημειωθεῖσα διάσπασις τῆς ἐνότητος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ οἱ ἀντίκτυποι ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου ἐκ τῶν λαμβανομένων ὑπὸ ἐκάστης περιοχῆς μέτρων διακρίσεως ἐπιβάλλουν τὴν ἐξεύρεσιν λύσεως εἰς τὸ ἀδιέξοδον. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ συνηχισμένη μείωσις τῶν ἐσωτερικῶν δασμῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιοχὰς καὶ ἡ βαθμιαία καθιέρωσις τοῦ ἐνιαίου δασμολογίου διευρύνουν τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν δύο συγκροτημάτων καὶ καθιστοῦν δυσχερεστέραν τὴν προσέγγισιν ἀπόψεων, ἐν τούτοις τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἐξευρέσεως κοινῆς βάσεως δὲν παρουσιάζεται ἐπεκτεινόμενον. Καθίσταται δὲ βαθμιαίως συνειδησις εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ὅτι ἡ ἐπίτευξις συνεννόησεως πρὸς στενωτέραν συνεργασίαν θὰ πρέπει νὰ λάβῃ μορφήν τοιαύτην, ὥστε νὰ μὴ ἐκληφθῇ ὡς στρεφόμενὴ κατὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ὡς παραγωγίζουσα τὰς ἀνάγκας τῶν ἀσθενεστέρων, ἰδίως, οἰκονομιῶν τοῦ ὑπολοίπου κόσμου.

Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις παρακολοθοῦνται μετὰ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐμπράκτως ἀπέδειξεν ὅτι πιστεύει εἰς τὴν ἀνάγκην ἀπελευθερώσεως τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν συμπαράστασιν τῶν πλουσιωτέρων

χωρών δ' α' να δυνθῆ ἢ ἐπιταχύνῃ τὸν ρυθμὸν τῆς οἰκονομικῆς τῆς ἀναπτύξεως. Ἡ θέσις τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἐν προκειμένῳ ἡ Κυβέρνησις διαπραγματευομένη τὴν σύνδεσιν τῆς Χώρας μετὰ τὴν Κοινὴν Ἀγορὰν ὑπὸ ὅρου διασφαλίζοντα τὰ ἄμεσα συμφέροντά τῆς καὶ ἐγερμένους μακροχρονίως τὴν ἐπίλυσιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς ἀναγνωρίζεται ὅτι ἦτο ἡ περισσότερον ἐνδεδειγμένη. Αἱ μέχρι σήμερον γνωσθεῖσαι πληροφορίες φέρουν τὰς συνεννοήσεις ὡς τερματιζομένας, κατόπιν τῆς ὑπὸ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀποδοχῆς τῶν τεθεισῶν ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς οὐσιαδῶν προϋποθέσεων.

II. ΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

Ἡ πορεία τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν εἰσοδημάτων

Ἡ σταθερὰ ἀνοδος τῆς δραστηριότητος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἰς ὑψηλότερα ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐπίπεδα ἀποτελεῖ ἀπὸ μακροῦ χρόνου μόνιμον ἐξέλιξιν. Συνεπληρώθη ἤδη πλήρης ὄκταετία χωρὶς ἡ αὐξητικὴ πορεία τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν εἰσοδημάτων νὰ ἀναστραφῆ. Εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι ἐνίοτε, συνεπεία ἐκτάκτως δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν ἢ ἀνασχετικῶν ἐπιδράσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐσημειώθη κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς δραστηριότητος τῆς οἰκονομίας. Πλήρης ὁμως ἀνακοπή τούτου ἀπὸ ἐτῶν ἔχει νὰ παρατηρηθῆ. Ἀποδεικνύεται, οὕτως, ὅτι τοὺς φορεῖς τῆς παραγωγῆς ἐν γένει διακρίνει δυναμισμὸς, ἐπαρκῆς διὰ νὰ ἐξουδετερώῃ ἀκόμη καὶ ἀντιξοὺς συνθήκας διαμορφουμένας εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἢ ἔξωθεν προερχομένας.

Χαρακτηριστικῆ, ἐν προκειμένῳ, ἦτο ἡ ἐξελίξις τῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ γεωργικὴ καὶ ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγή ἦσαν, ἐν τῷ συνόλῳ των, μέτρια, ἐν τούτοις εἰς τοὺς λοιποὺς τομείς ἐπετεύχθη συνέχισις τῆς αὐξήσεως τῆς δραστηριότητος. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς λίαν εὐδαίμων ἐνδειξιν ὅτι ὁ βαθμὸς ἐξαρτήσεως τῶν λοιπῶν κλάδων ἀπὸ τὴν γεωργίαν βραίνει φθίνων. Αἰσιοδοξίαν, ἐξ ἄλλου, ἐπιτρέπει τὸ γεγονός ὅτι ἡ αὐξησις τοῦ πραγματικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὸ 1960 ὑπερέβη τὴν σημειωθείσαν κατὰ τὸ 1959, παρ' ὅλον ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἦτο σχετικῶς ἱκανοποιητικὴ. Κατὰ προσωρινὰ εἰσέτι στοιχεῖα, ὁ ὄγκος τῆς συνολικῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἦτο ἀνώτερος τὸ 1960 κατὰ 5% περίπου ἔναντι τοῦ 1959. Ἡ σημειωθείσα αὐξησις, συγκρινομένη πρὸς τὴν πραγματοποιηθεῖσαν εἰς πλείστας ἀνεπτυγμένας χώρας, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀρκούντως μεγάλη. Ἄλλωστε, ὀλίγον μόνον ἀπέχει ἀπὸ τὸν ρυθμὸν τὸν προβλεπόμενον εἰς τὸ Κυβερνητικὸν Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως.

Παρ' ὅλον ὅτι ὁ ὄγκος τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐμειώθη κατὰ 6%, ἐπετεύχθη, χάρις εἰς τὰ κυβερνητικὰ μέτρα, ὅπως διατηρηθῆ ἡ ἀγοραστικὴ ἱκανότης τῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαιθρου εἰς σχετικῶς ὑψηλά ἐπίπεδα. Εἰς τοῦτο συνέβαλεν ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν, οἱ ὅποιοι ἔτυχον ἀφθονοῦ ἐνισχύσεως διὰ δανείων μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας. Ἐξ ἄλλου, ἡ εἰς τὴν ὑπαιθρον διάθεσις ὑψηλῆς ἀναλογίας τῶν σημερινῶς ὑψημένων πιστώσεων τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ἐξησφάλισεν εἰς τοὺς ἀγροτικούς πληθυσμοὺς εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως καὶ πρόσθετα εἰσοδήματα. Τοιοῦτοτρόπος, κατέστη δυνατὴ ἡ ἐκδήλωσις ἱκανοποιητικῆς ζητήσεως ἀπὸ μέρους τῶν ἀγροτικῶν περιφερειῶν, ἡ ὁποία ἐτροφοδότησε κατὰ κύριον λόγον τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν.

Ἡ δραστηριότης εἰς τὴν μεταποίησην ἐπετέλεσε, πράγματι, ἄλλα κατὰ τὸ 1960. Ἡ κατὰ 10% αὐξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἦτο ἐν ἀπὸ τα ὑψηλότερα ἐτήσια ποσοστὰ αὐξήσεως τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ὅπως οὐδέποτε δέ, τὸ ὅτι κατὰ τὴν τριετίαν 1958-1960 ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή προωθεῖται μετὰ μῆσον ἐτήσιον ρυθμὸν 6% περίπου δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀξιόλογον ἐπίτευγμα. Ἰδιαιτέρως δὲ θὰ πρέπει νὰ τονισθῆ ἡ πρόοδος ἡ σημειωθείσα εἰς βιομηχανίας, ὡς εἶναι αἱ βασικαὶ μεταλλουργικαί, αἱ κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ εἰδῶν καὶ αἱ χημικαί, ἀπὸ τὴν τοχύτεραν ἀνάπτυξιν τῶν ὁποίων ἀναμένεται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἀναδιάρθρωσις καὶ ἡ μετοβολὴ τῆς μορφῆς τῆς

μεταποιήσεως. Συμφώνως πρὸς ὑφισταμένας ἐνδείξεις, ἱκανοποιητικὴ ἦτο ἐπίσης ἡ παραγωγή τῆς βιοτεχνίας, τὴν ὁποίαν μεγάλως ἐβοήθησεν ἡ περαιτέρω διεύρυνσις τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως. Λίαν ἀξιόλογον αὐξῆσιν, ἀνεληθούσαν εἰς 15 %, ἐσημείωσε καὶ ἡ παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἀνάλογος περίπτωσις πρὸς τὴν συμβολὴν τῆς μεταποιήσεως εἰς τὴν δημιουργίαν ἡδύμενου ἐγγυρίου προϊόντος ὑπῆρξεν ἡ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας. Ἰδιαιτέρως ὑψηλὴ ἦτο ἡ αὐξῆσις τῆς ἐισοῆς ἐισοδημάτων ἀπὸ τὴν ἀλλοδαπὴν, συνισταμένων κυρίως ἐκ ναυτιλιακῶν ἐμβασμάτων.

Νομισματικὴ σταθερότης

Καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐξησφαλίσθη ἐπαρκῆς ἐφοδιασμός τῆς οἰκονομίας διὰ τῶν ἀναγκαίων εἰς αὐτὴν ἀγαθῶν καὶ διειρηθῆ μέχρι τοῦ τέλους περίπτωσις τοῦ παρελθόντος ἔτους ἢ μεταξὺ συνολικῆς προσφορᾶς καὶ ζήτησεως ἰσορροπία. Οὕτως, ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῆς οἰκονομίας ἐπετεύχθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον διάστημα τοῦ ἔτους ὑπὸ συνθήκας ἱκανοποιητικῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν. Πράγματι, μέχρι τοῦ φθινοπώρου 1960 αἱ τιμαρίθμοι εἶχον σημειώσῃ ἀναξίαν λόγου ὑψωσιν. Κατὰ τοὺς χειμερινοὺς ὄμις μῆνας ἡ στενότης εἰς τὴν προσφορὰν βασικῶν τιμῶν ἐγγυρίων γεωργικῶν προϊόντων ὤθησε πρὸς τὰ ἄνω τὰς τιμὰς ὠρισμένων εἰδῶν διατροφῆς. Ὁπωσδήποτε, ἡ ὑψωσις τοῦ μέσου ἐτησίου ἐπιπέδου τοῦ τιμαρίθμου χονδρικῆς πωλήσεως κατὰ 2,3 % ἔναντι τοῦ 1959 δὲν εἶναι ἀσφαλῶς σημαντικὴ. Ἄλλωστε, χάρις εἰς τὴν ἐγκαιρὸν ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων τῆς ἐγγυρίου παραγωγῆς διὰ κρατικῶν εἰσαγωγῶν, ἡ αὐξητικὴ τάσις τῶν χονδρικῶν τιμῶν ἀνεκόπη καὶ ἐπέδρυσεν ἐλάχιστα μόνον ἐπὶ τῶν τιμῶν καταναλωτοῦ. Ὁ σχετικὸς δείκτης ὑψώθη μόλις κατὰ 1,6 %, ἀπὸ τῶν πρώτων δὲ μηνῶν τοῦ τρέχοντος ἔτους ἤρχισεν ἤδη νὰ σημειοῦται ὠρισμένη χαλάρωσις τῶν τιμῶν.

Εἰς τὴν διατήρησιν ὁμαλότητος τῶν νομισματικῶν συνθηκῶν συνέβαλεν ἡ σχετικὴ ἐπάρκεια τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας. Αὕτη ἡδύθη καὶ πάλιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ μάλιστα περισσότερον παρὰ κατὰ τὸ 1959. Ἰδιαιτέρως ἡδύθη ἡ χρηματοδοτήσις τῆς βιομηχανίας, τῆς βιοτεχνίας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Ἐκ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἀξιόλογον δραστηριότητα ἀνέπτυξαν αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κλάδων τῆς παραγωγῆς. Ἡ ἀναλογία τῶν ἐκ διαθεσίμων τῶν χορηγήσεων ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς χρηματοδοτήσεως ἡδύθη ἀπὸ 91,4 % κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1959 εἰς 93,1 % κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1960.

Τὴν ἱκανοποιητικὴν, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, χρηματοδοτήσιν τῆς οἰκονομίας κατέστησεν, ἐν πολλοῖς, δυνατὴν ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῶν καταθέσεων. Αἱ νέαι καταθέσεις εἰς τὰ πάσης φύσεως πιστωτικὰ ἰδρύματα ἐσημείωσαν καὶ πάλιν λίαν ἀξιόλογον αὐξῆσιν. Τὸ ὅτι αὕτη ὑπελείφθη ἐλαφρῶς ἔναντι τῆς πραγματοποιηθείσης κατὰ τὸ 1959 θὰ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς δύο λόγους: Πρῶτον, περὶ τὸ τέλος τοῦ 1960 ἐξεδόθη τὸ Κρατικὸν Παραγωγικὸν Δάνειον, τὸ ὁποῖον, ὡς καλυφθὲν ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν ἀπὸ ἰδιώτας, ἐστέρησε τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα ἀπὸ ἰσοῦ περίπου ὑψηλῶς καταθέσεις. Ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου αἱ ἐπίμονοι φῆμαι περὶ ἐξοσθενήσεως τῆς θέσεως τοῦ δολλαρίου καὶ πιθανῆς ἀνατιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ εἶχον ἤδη προκαλέσει τὴν ἐπιφυλακτικότητά τοῦ κοινοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας ἔδειξε προτίμησιν εἰς τὴν διατήρησιν ἀμέσου ἐλέγχου ἐπὶ τῶν διαθεσίμων του. Ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἡ μειωμένη αὐξῆσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων κατὰ τὸ 1960 ἔναντι τοῦ 1959 ὀφείλετο εἰς τοὺς ἀνωτέρω παράγοντας καὶ μόνον, εἶναι ἡ ἀκόλουθος: ἐνῶ αἱ νέαι καταθέσεις τοῦ ἐννεαμήνου Ἰανουαρίου—Σεπτεμβρίου 1959 ἀνῆλθον εἰς 2.118 ἔκατ. δραχμῶν κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ 1960, ἦτοι μέχρι τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἀνωτέρω, εἶχον ἤδη ὑπερβῆ τὰ 2 633 ἑκατομμύρια

Ἡ μηνιαία πορεία τῶν καταθέσεων τείνει πλέον νὰ ἐπανέσῃ τὸν ὑψηλὸν τῆς ἰστορίας. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη εἶναι ἰδιαιτέρως εὐνοίως, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ δις πραγματοποιηθεῖσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος σημαντικωτάτη μίψις τῶν ἐπιτοκίων ἐφ' ὅλων τῶν κατηγοριῶν καταθέσεων. Ἡ παρὰ ταῦτα διατήρησις ὑψηλῆς ροπῆς πρὸς κατάθεσιν, ἐν

συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀθροῖαν προσέλευσιν νέων καταθετῶν, ἐπιβεβαιοῖ τὴν παγιωθείσιν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα. Τὴν αἰσιοδοξίαν, ἐξ ἄλλου, διὰ τὴν ἀνοδικὴν πορείαν τῆς οἰκονομίας ἐκφράζει ἡ ζωηροτάτη κίνησις τῶν συναλλαγῶν εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀξιών καὶ τὸ αὐξονόμενον ἐνδιαφέρον τὸ ὅποιον ἐπιδεικνύεται εἰς τοὺς τίλους. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἐν τούτοις, δὲν προέβησαν εἰς δημοσίας ἐκδόσεις ὀμολογίων καὶ μετοχῶν. Διὰ τῶν κεφαλαίων τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων κυρίως συνεπληρώθησαν καὶ πάλιν τὰ ἴδια διαθέσιμα τῶν φορέων τῆς παραγωγῆς τῶν δικαιουμένων χρηματοδοτήσεως.

Παράγων διατηρήσεως τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ἦτο καὶ ὁ Κρατικὸς Προϋπολογισμός. Αἱ προβλέψεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἡ κατάρτισις τοῦ ἐπιλήθευσαν εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν, τόσον εἰς τὸ σκέλος τῶν εἰσπράξεων ὅσον καὶ τῶν δαπανῶν. Ἰδιαίτερος ἀξιοσημείωτος πρόοδος ἐπετελέσθη εἰς τὴν συγκέντρωσιν πόρων διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῶν Δημοσίων Ἐπενδύσεων. Ἡ ἀναλογία τῆς συμβολῆς τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν διὰ τῆς ἀναλήψεως ἐντόκων γραμματίων ἦτο καὶ πάλιν ἀξιόλογος, ἀνελθούσα εἰς 50% περίπου.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐπενδύσεων

Αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ δημοσίου τομέως ἐπενδύσεις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐσημείωσαν ἕκ νέου λίαν σημαντικὸν ἄλλα. Εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς ἐντάσεως τῆς καταβαλλομένης προσπάθειας αἱ ἀκόλουθοι ἐξελίξεις: ἐνῶ μετοξὺ τῶν ἐτῶν 1956 καὶ 1958 αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενων Ὄργανισμῶν ἤξανον κατὰ 100 ἑξῆς 150 ἑκατ. δραχμῶν ἑτησίως, αἱ αὐξήσεις καθ' ἑκαστον τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ὑπέβησαν τὰ 1.000 ἑκατ. δραχμῶν. Ἐναντι μέσου ὄρου ἐκ 3.400 ἑκατ. δραχμῶν περίπου, κατὰ τὴν τριετίαν 1956-1958, αἱ δημοσίου ἐπενδύσεις ὑπερέβησαν τὰ 5.700 ἑκατ. δραχμῶν κατὰ τὸ 1960. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς συνθέσεως τῶν ἰδιαίτερον σημασίαν ἔχει τὸ ὅτι αὕτη ἀνταπεκρίθη πρὸς τὰς μακροχρονίους ἐπιδιώξεις τοῦ Κυβερνητικοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, ἀλλὰ καὶ ἐξυπηρέτησεν ἀμέσους ἀνάγκας. Οὕτως ἐπετεύχθη ἕκ παραλλήλου ἡ προώθησις τῶν μεγάλων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν ἔργων ὑποδομῆς καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς προσθέτων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως.

Ὁ ἰδιωτικὸς τομεὺς δὲν ὑστέρησεν εἰς τὴν προσπάθειαν ἐμπλουτισμοῦ τῆς οἰκονομίας διὰ νέων μέσων παραγωγῆς. Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων, περισσότερον ἐντυπωσιακὴν ἐξέλιξιν ἐσημείωσαν αἱ ἐπενδύσεις εἰς τὴν ναυτιλίαν, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὸν ρυθμὸν ἐγγραφῆς πλοίων εἰς τὰ ἑλληνικὰ νηολόγια. Κατόπιν τῆς προσθήκης 211 νέων σκαφῶν χωρητικότητος 2,0 ἑκατ. τόννων εἰς τὸν ἐμπορικὸν στόλον, ἡ δύναμις τούτου ἠῤῥήθη εἰς 1.038 μονάδας χωρητικότητος 5,4 ἑκατ. τόννων κατὰ τὸ τέλος 1960. Διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς, ἡ ναυτιλία μας κατέχει σήμερον τὴν ἕκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον. Τοῦτο δὲ χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ὀγκώδης ὑπὸ ξένην σημαίαν ἑλληνικὴ πλοιοκτησία, ἡ ὅποια ἀναβιβάζει τὸ σύνολον τῆς χωρητικότητος τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας εἰς 13 ἑκατ. τόννων περίπου καὶ φέρει τὴν Χώραν μας τρίτην κατὰ σειρὰν μεταξὺ τῶν ναυτικῶν χωρῶν ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ἡ οἰκοδομικὴ δραστηριότης, ἡ ὅποια εἶχε περιπέσει εἰς στασιμότητα κατὰ τὸ 1959, ἐπανεῦρε τὸν σχετικῶς ὑψηλὸν ρυθμὸν τοῦ παρελθόντος. Ἀξία ἐξάρσεως εἶναι ἡ ἐκ ποικίλων ἐνδείξεων προκύπτουσα ἐπέκτασις τοῦ οἰκοδομικοῦ ὄργασμοῦ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς πρωτευούσης. Πρὸς τὸ παρόν, πράγματι, αἱ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι συνιστοῦν πρωταρχικὸν συντελεστὴν συμπληρώσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ τὸν ὀκτώσεως τῆς ζητήσεως εἰς τὰς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων ἄλλωστε αἱ ἀνάγκαι εἰς οἰκοδομίας εἶναι εὐρύταται.

Σχετικῶς ἰκανοποιητικὴ ἦτο ἐπίσης ἡ πορεία τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταλλουργίαν. Τοῦτο προκύπτει ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπὸ τὸν συνδυασμὸν τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἀξίας τῶν εἰσαχθέντων καὶ ἐγχωρίως παραχθέντων μηχανημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκδοθεισῶν ἀδειῶν ἰδρύσεως νέων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ διαμόρφωσις τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν

Ἡ αὐξησις τῶν εισοδημάτων καὶ τῆς ζητήσεως εἶχε τὸν ἀναμενόμενον ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ὕψους τῶν εισαγωγῶν τοῦ 1960. Ἐν τούτοις, ὁλόκληρος ἡ ἐκ 55 ἑκατ. δολλ. ἢ 12% περίπου αὐξησις τῶν ἔναντι τοῦ 1959 δὲν θά πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Μῆρος αὐτῆς ὀφείλεται εἰς τὴν εισαγωγὴν βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς πρὸς ἀντιμειώσεις τῆς ἐκτάκτου στενότητος τῆς ἐγγυρίου προσφορᾶς. Ὁπωσδήποτε, ἐνδιαφέρον εἶναι νὰ σημειωθῆ ὅτι παρὰ τὴν συνεχισθεῖσαν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη αὐξησιν τῶν εισοδημάτων, αἱ εισαγωγαὶ διεμορφώθησαν εἰς τὰ αὐτὰ ὡς καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1957 καὶ 1958 ἐπίπεδα. Συνεπῶς, ἡ συνολικὴ δαπάνη δι' εισαγωγὰς οὐδόλως ὑπερέβη τὰ ὄρια τὰ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν γενικὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἰκανοποιητικὸν ἐξ ἄλλου, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τριετίας ἤδη αἱ εἰς συνάλλαγμα ὑποχρεώσεις τῶν εισαγωγῶν ἔπαυσαν νὰ αὐξάνουν, σταθεροποιηθεῖσαι πλέον ἐντὸς περιορισμένων σχετικῶς περιθωρίων. Ἄλλωστε, ἄνω τοῦ ἡμισοῦ τῶν ὀφειλομένων κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1960 ὑπολοίπων ἀφορᾷ πιστώσεις μακροτέρας διάρκειας διὰ τὴν εισαγωγὴν ἀπαραίτητων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν.

Ἐντασιν παρουσίασαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος αἱ δυσχέρειαι τῶν ἐξαγωγῶν. Διὰ δεῦτερον κατὰ συνέχειαν ἔτος αὐταὶ ἐκάμφθησαν, ἡ μειωσίς των ὅμως ἔναντι τοῦ 1959 ἦτο σχετικῶς μικρά, περιορισθεῖσα εἰς 4 ἑκατ. δολλαρίων. Εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι ἡ νέα ὑποχώρησις τῶν ἐξαγωγῶν ὑπήρξεν ἐν τινι μέτρῳ συμπτωματικὴ. Πράγματι, αὕτη ὀφείλεται κυρίως ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ἐσοδείας σουλτανίνας, συνεπεί τῆς ὁποίας ἐμειώθησαν αἱ δισθεσίμοι πρὸς ἐξαγωγὴν ποσότητες, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς καθυστέρησιν τῶν ἐξαγωγῶν βάμβακος, κατόπιν τῆς διαμορφώσεως ὑψηλῶν τιμῶν εἰς τὸ ἔσωτερικόν. Ἄνευ τῶν γεγονότων τούτων, αἱ ἐξαγωγαὶ τοῦ ἔτους 1960 θά εἶχον ἀσφαλῶς ὑπερβῆ τὰς τοῦ 1959, θά εἶχον ὅμως ὑστερήσει ἔναντι τοῦ 1958. Πιστοποιεῖται, συνεπῶς, ἐκ νέου ὅτι τὸ πλέον κρίσιμον ἐκ τῶν ἀμέσων προβλημάτων παραμένει τὸ τῶν ἐξαγωγῶν.

Τὴν κάμψιν τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἐξ ἐξαγωγῶν ἐξουδετέρωσεν ἡ αὐξησις τῶν ἀδήλων πόρων. Ἰδιαιτέρως σημαντικὴ ἦτο ἡ εἰσορρῆ τῶν ναυτιλιακῶν ἐμβοσμάτων, κατόπιν τῆς ἀνακάμψεως τῆς διεθνoῦς ναυτιλιακῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία συνέπεσε μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐμπορικῶν μας στόλου διὰ νέων σκαφῶν. Ἀξιόλογον ἄνοδον ἐσημείωσεν ἐπίσης τὸ τουριστικὸν συνάλλαγμα, ὡς ἀποτέλεσμα τόσοσ τοῦ ἐνταθέντος ρυθμοῦ ἀφίξεως ξένων περιηγητῶν, ὅσον καὶ τῆς ὑπ' ἐκόςτου ἐξ αὐτῶν διενεργείας μεγαλυτέρων ἐνταῦθα δαπανῶν. Οἱ καθαροὶ ἀδήλοι πόροι ἀνήλθον, διὰ πρώτην φοράν, εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβὲς ὕψος μὲ τὰς ἐξαγωγὰς. Κατέστησαν, οὕτω, πρωτεύουσας σημασίας πηγὴ συναλλαγματικῶν ἐσοδῶν, τὴν σταθερότητα τῆς ὁποίας ἀποδεικνύει ἡ συνεχὴς ἀπό ἔτους εἰς ἔτος αὐξησις των.

Παρ' ὅλον ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικῶν ἰσοζυγίου ὑπερέβη τὸ πλεόνασμα τῶν ἀδήλων συναλλαγῶν, ἐν τούτοις ἐπετεύχθη νέα αὐξησις τοῦ συναλλαγματικῶν ἀποθέματος κατὰ 16 ἑκατ. δολλαρίων. Αὕτη κατέστη δυνατὴ χάρις εἰς τὴν συνεχισθεῖσαν χορήγησιν ἀμερικανικῆς βοήθειας καὶ εἰς τὴν καθαρὰν εἰσορρῆν κεφαλαίων. Θὰ ἦτο δὲ ὑπερδιπλοῦσα, εἰάν ἡ ἐξαγορὰ τῆς Ἡλεκτρικῆς Ἐταιρίας Ἀθηνῶν-Πειραιῶς δὲν συνεπῆγγο τὴν εἰς συνάλλαγμα καταβολὴν 16 ἑκατ. δολλαρίων περίπου.

Τὰ συναλλαγματικὰ διαθέσιμα κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1960 ἀνῆρχοντο εἰς 223,6 ἑκατ. δολλαρίων. Τὸ ὕψος τοῦτο, ὡς ἀντιστοιχοῦν εἰς ἄνω τῶν 5 μηνῶν εισαγωγὰς, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπολύτως ἐπαρκές.

III. ΑΙ ΔΙΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ**Αὐξησις οἰκονομικῆς δραστηριότητος**

Ἀπὸ τὴν προηγηθεῖσαν ἐπισκόπησιν τῶν ἐξελίξεων τοῦ παρελθόντος ἔτους προκύπτει ὅτι ἡ πορεία τῆς οἰκονομίας ἦτο γενικῶς ἰκανοποιητικὴ. Ἐνθαρρυντικὸν εἶναι ἰδίως τὸ γεγονός ὅτι ἡ παραγωγικὴ δραστηριότης ἔτεινε νὰ ἐπανεῦρη τὸν ὑψηλὸν ρυθμὸν προόδου τοῦ ὁποίου ἐπιβράδυνσιν εἶχον προκαλέσει κατὰ τὸ 1958 συμπταματικὰ καὶ ἐξωγενῆ, ὡς

ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἷτια. Τὸ ὅτι δὲ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς αὐξήσεως τοῦ ἔθνικου εἰσοδήματος ἐπιτυγχάνεται μὲ ταυτόχρονον διατήρησιν σταθερῶν νομισματικῶν καὶ συναλλαγματικῶν συνθηκῶν ἀποδεικνύει ὅτι ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς αἱ καταβληθεῖσαι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συστηματικαὶ προσπάθειαι, ὅπως ἡ οἰκονομία στηριχθῆ ἐπὶ εὐρύτερων καὶ ὑγιῶν βάσεων. Γενικῶς ἐδημιουργήθησαν ἐπαρκῆ περιθώρια, ὥστε παροδικαὶ ἀντιξοότητες νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιμετωπίζωνται ἀποτελεσματικῶς, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς μέτρα περιοριστικὰ τῆς ἀτομικῆς ἢ ἐπιχειρηματικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Εἰς τοῦτο, βεβαίως, συνέβαλεν ἡ διαμόρφωσις εἰς τὸ κοινὸν καταλλήλου ψυχολογίας ἐκφραζομένης διὰ τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐπὶ τὴν σταθερότητα τοῦ ἔθνικου νομίματος καὶ τὴν εὐδίων προοπτικὴν ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Ἀναγνωρίζεται, πράγματι, ὅτι ἔχουν ἀποβῆ κεντρικαὶ ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ διατήρησις ὁμαλότητος εἰς τὰς νομισματικὰς καὶ τὰς συναλλαγματικὰς συνθήκας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς μεταβάσεως αὐτῆς εἰς περισσότερον ἐξειλιγμένον μορφᾶς παραγωγικῆς δραστηριότητος. Ἡ σημασία τῆς ἐπιτελεστικῆς ἐπιτελεστικῆς τῶν ἐπιδιώξεων αὐτῶν κατανοεῖται πλήρως ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὁποῖος παρέχει ἀμέριστον τὴν συμπαράστασίν του εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου. Ἡ συμπαράστασις αὕτη, ὡς ἀποτελοῦσα πρωταρχικὸν ὄρον εὐδοξείας τῆς κυβερνητικῆς προσπάθειας, ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέρην ἐγγύησιν ὅτι ἡ διαμόρφωσις ἐνὸς καλυτέρου οἰκονομικοῦ μέλλοντος εἶναι συντόμως ἐφικτή.

Εὐεργετικαὶ ἐπιδράσεις ἐκ τῶν ἐπενδύσεων

Ἡ προοπτικὴ διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον ἐπιτρέπει πᾶσαν αἰσιοδοξίαν. Αἱ περισσότεραι ἐνδείξεις πείθουν ὅτι, ὑπὸ τὴν ὄψθιν ζωηροτέρας ἐσωτερικῆς ζητήσεως, ἡ οἰκονομία θὰ πραγματοποιήσῃ νέαν πρόοδον. Ἐκτὸς τῆς συντελεσθεῖσης αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων, εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς συνολικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος θὰ συμβάλῃ ἐπίσης τὸ περαιτέρω ὑψημένον πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων. Πέραν τῶν μονιμωτέρων ἀποτελεσμάτων ἐκ τοῦ ἐμπλουτισμοῦ τῆς Χώρας διὰ τῶν ἀπαραιτητῶν ἔργων ὑποδομῆς, αἱ ἐπενδύσεις τοῦ δημοσίου τομέως συνιστοῦν οὐσιώδη πλέον παράγοντα ἀμέσου ἐνισχύσεως τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς οἰκονομίας. Πράγματι, κατὰ τὸ 1960 αὐτὰ ἀντεπροσώπευσαν ποσοστὸν ἀνώτερον τοῦ 1/3 τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, μὴ περιλαμβανομένης τῆς ἀξίας τῶν πλοίων. Εἰς τὰς νέας ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου φαίνεται ὅτι θὰ προστεθῆ σημαντικῶς ἡ ὑψημένη δαπάνη δι' ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις, ἰδίως εἰς τοὺς κατ' ἐξοχὴν παραγωγικοὺς τομεῖς.

Τὴν συνολικὴν δραστηριότητα τῆς οἰκονομίας ἐξακολουθεῖ, βεβαίως, νὰ προσδιορίζῃ εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν—παρ' ὅλην τὴν παρατηρουμένην αἰσθητὴν ἀποσύνδεσιν—ἡ ἐξέλιξις τῶν γεωργικῶν ἐσοδεῶν, ἡ ὁποία ὑπόκειται πάντοτε εἰς τὰς ἐπιδράσεις τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Ἐὰν αὐτὰ ἐξειλιθοῦν ὁμαλῶς καὶ ἀποφευχθοῦν οσοβαρὰ ζημίαι τῆς παραγωγῆς, πρέπει νὰ μὴ ἀποκλείεται τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῆς ὑπαίθρου θὰ ἀνέλθουν εἰς τὸ ἀνώτερον μεταπολεμικὸν τῶν ἐπίπεδον. Ἡ πρόβλεψις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν ἀναμενόμενην λίαν προσηχῆ ἔναρξιν ἀποδόσεως τῶν ἀθρῶν ὁμαδικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐπενδύσεων εἰς ἔργα καὶ εἰς ἐξοπλισμὸν, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦνται εἰς τὰς ἀγροτικὰς περιφερείας μὲ συνεχῶς ἐντεινόμενον ρυθμὸν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καὶ ἡ προώθησις εἰδικῶν κατὰ περιοχὰς καὶ κατὰ προϊόντα προγραμματικῶν ὁλοκληρώσεως τῆς προστασίας καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας θέτουν τὰς βάσεις τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργείων καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν περισσότερον ἐντατικῶν μορφῶν ἀγροτικῆς ἀπασχολήσεως. Ἐξ ἄλλου, θὰ πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἡ δημιουργία τῶν βιομηχανικῶν ἐπεξεργασίων τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔξεχουσιν θέσιν κατέχουν τὰ ἐργοστάσια ζαχάρους, καὶ παραγωγῆς λιπασμάτων. Ἰδιαίτερον σημασίαν ἀποδίδει ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀμέσου ἀξιοποιήσεως τῶν δημιουργημένων προϋποθέσεων αὐξήσεως καὶ διαφοροποιήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Πρὸς τοῦτο χρηματοδοτεῖ εἰς ἔκτασιν πρωτοφανῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν διενέργειαν ἔρευ-

ων, την κατάρτιση μελετών και την συμπλήρωση της εκπαίδευσης των αγροτών. 'Επίσης παρέχει εις τους αγρότας ισχυρά κίνητρα, διὰ τὰ στραφοῦν οὗτοι πρὸς τὰς ἐνδεικνυόμενας καλλιεργείας και διευκολύνσεις, διὰ τὰ συζήσουν τὰς ἐπενδύσεις των.

'Η αὐξησης τῶν ἀγροτικῶν εισοδημάτων εὐλόγως προσδοκᾶται ὅτι διὰ τῆς τόνωσης τῆς ζητήσεως θὰ ὠθηθῆ τὴν δραστηριότητα τῆς μεταποιήσεως εἰς ἔτι ἀνώτερα ἐπίπεδα. Πράγματι, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἐπηρεάζεται ἀποφασιστικῶς ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀγοραστικῆς ἰκανότητος τῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου, τοὺς ὁποίους κατ' ἐξοχὴν ἐφοδιάζει. ἤρχισε, πάντως, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους νὰ ἐκδηλοῦται σαφέστερον ἡ τάσις μειώσεως τῆς ἐξαρθήσεως τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς ζητήσεως τῶν ἀγροτῶν και ἡ εἰς αὐξανόμενην ἀναλογίαν ἱκανοποιήσις τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀστικού πληθυσμοῦ. 'Η ἐξέλιξις αὕτη εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον τὴν μορφήν τόσοσ τῆς ἰδρύσεως νέων ἐπιχειρήσεων ὅσον και τῆς ἀνανεώσεως και τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ ὑφισταμένων ἐγκαταστάσεων. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι νέα ἐγγῶρια προϊόντα προστίθενται συνεχῶς εἰς τὴν ἀγορᾶν, ἐνῶ βελτιοῦται ἡ ποιότης και αὐξάνει ἡ ποικιλία τῶν παραγομένων εἰδῶν.

Οἱ εὐνοϊκοὶ παράγοντες περαιτέρω ἀναπτύξεως και τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα

'Η διαφαινόμενη ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἐκτελέσεως ἐπιχειρηματικῶν ἐπενδύσεων, θὰ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν συνδρομὴν περισσοτέρων εὐνοϊκῶν παραγόντων. 'Εν πρώτοις ἤρχισε νὰ ἐκδηλοῦται ζωρπότερον τὸ ἐνδιαφέρον ξενῶν οἰκῶν, μεμονωμένων ἢ ἐν συνεργασίᾳ μὲ Ἑλλῆνας ἐπιχειρηματίας, ὅπως ἐπεκτείνουν ἐνταῦθα τὴν δραστηριότητά των. 'Η προθυμία αὕτη δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν πιθανολογουμένην σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μὲ εὐρύτερους οικονομικοὺς χώρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ διεισδυσίς ἑλληνικῶν προϊόντων κρίνεται ἐπιική. 'Αλλὰ και γενικώτερον, κατόπιν τῆς προσπάτου εὐνοϊκῆς πορείας τῶν σχετικῶν διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἡ ἐπιφυλακτικότης τῶν ἡμετέρων ἐπιχειρηματιῶν φαίνεται ὅτι ἤρχισε βαθμιαίως νὰ αἰρεται, παρουσιάζονται δὲ πληθυνόμενα περιπτώσεις ἀναζητήσεως εὐκαιριῶν συνεργασίας μετὰ τοῦ ἑξωτερικοῦ. 'Εξ ἄλλου, ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀνάθεσις εἰς εἰδικούς οἰκοὺς τῆς καταρτίσεως συγκεκριμένων οἰκονομοτεχνικῶν μελετῶν δι' ἔργα περιλαμβανόμενα εἰς τὸ Κρατικὸν Πρόγραμμα Ἀναπτύξεως και ἐνδιαφέροντα τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ἔδωσαν ἰσχυρὰν ὄθησιν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν σχετικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ ἐνδιαφέροντος.

'Αποφασιστικῶς ἐπίσης ἐπιδρᾶ εἰς τὴν μεταστροφήν τῆς στάσεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἡ ταχεῖα πραγματοποίησις τοῦ τμήματος τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ἰδρύσιν βασικῶν βιομηχανιῶν. 'Η ἀρχομένη συντόμως ἀνέγεροις ὑψικαμί-νου και ἐργοστασίων παραγωγῆς ἀλούμινας και ἀλουμινίου, τοῦτέστιν ἐγκαταστάσεων ἐπιγενεᾶς συζητουμένων ἀλλὰ μὴ πραγματοποιουμένων, ὡς και ἡ συνεχῆς ἐπέκτασις τῶν ἡλεκτροπαραγωγικῶν μονάδων, ἀναμφισβητήτως πείθουν ὅτι ἡ ἐξαγγελία τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ οἰκονομία θὰ ἀποκτήσῃ ταχεῶς βαρεῖαν βιομηχανίαν, εἰσηλθεν εἰς τὸ σταδίον ὀριστικῆς πραγματοποιήσεως.

'Ιδιαιτέρως ἀξιόλογο εἶναι ἡ ἀρξασμένη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συστηματικὴ και εἰς εὐρείαν κλίμακα προσπάθισις τῶν ἐρευνῶν τοῦ ὑπεδάφους διὰ τὴν ἀνέυρεσιν πετρελαίων και ἀερίων. 'Εκ τῆς τοιαύτης ἀναζητήσεως και ἐν συνεχείᾳ ἀξιοποιήσεως νέων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν ἀναμένεται ὅτι θὰ προκύβουν σημαντικαὶ ὠφέλεια διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.

Τὸ πραγματικὸν κεφάλαιον τῆς Χώρας συνεχῶς ἐμπλουτίζεται διὰ τῶν ἐκτελουμένων ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς και διὰ τῶν ἀνεγειρομένων ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων. 'Εκ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐπενδύσεων τούτων ἀναμένεται ἡ βαθμιαία μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν ἀλλοδαπήν, ἀλλὰ και ἡ διαφοροποίησις τῆς παραγωγῆς. 'Η τελευταία αὕτη, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν δημιουργίαν νέων προϊόντων, θὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν στενωτέραν κἀθετον και ὀριζοντίαν σύνδεσιν τῶν ἐγγωρίων ἐπιχειρήσεων μετὰ τῶν και,

ώς εκ τούτου, θά ὀδηγήσῃ εἰς τὴν σταδιακὴν ἐνοποίησιν τῆς οἰκονομίας, ἣ ὁποῖα οὕτω θά ἀποκτήσῃ τὴν ἐλλείπουσαν σήμερον ὠλοκληρωμένην μορφήν. Ἐἶναι προφανές, συνεπῶς, ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις, τὴν ὁποῖαν θά ἔχῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἡ ἐπίτευξις τῆς τεθείσης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιδιώξεως, ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν γίνῃ πλήρης ἐκμετάλλευσις τῶν δυνατοτήτων ἐγχωρίου παραγωγῆς βασικῶν γεωργικῶν καὶ μεταλλευτικῶν πρώτων ὑλῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἰδρυθῶν βιομηχανία ἀξιοποιήσεως τούτων.

Ἡ προσπάθεια νὰ προσδοθῇ μεγαλυτέρα αὐτοδυναμία εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἐσχεδιάσθη καὶ καταβάλλεται ἐντὸς πλαισίων προσδιοριζομένων ὑπὸ τὴν προσεχῆ στενωτέραν συνεργασίαν μετὰ τῶν ἀνεπτυγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Δύσεως. Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως τῆς Χώρας εἰς τὰ πλαίσια ταῦτα προϋποθέτει ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ δραστηριότητες δύνανται νὰ ἐξελιχθῶν ὑπὸ διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς συνθήκας. Τότε μόνον θά ἀναφανοῦν τὰ πλεονεκτήματα τῆς εὐρυτέρας ἀγορᾶς καὶ θά καταστῇ δυνατὴ ἡ ὀριστικὴ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως. Κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τῆς μετὰ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἡ Κυβέρνησις ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τῶν ὑφιστομένων μὲν φορέων τῆς παραγωγῆς εὐλόγον προθεσίαν ὅπως ἐξοικειωθῶν πρὸς τὰς ἐπικρατούσας εἰς τὰς ἑξὺ χώρας συνθήκας, ὑπὲρ τῶν νεοαναπτυσσομένων δὲ δραστηριοτήτων τὴν ἀναγκαίαν εἰς ταύτας «ἐκπαιδευτικὴν» προστασίαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν λήψιν θετικῶν μέτρων προέβη ἡ Κυβέρνησις, ὥστε νὰ ἀξιοποιηθῶν πλήρως τὰ παραχωρηθέντα περιθώρια προσρμογῆς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ νὰ καταστοῦν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀνταγωνιστικὰ τὰ ἐγχώρια προϊόντα. Τὰ μέτρα ταῦτα ἀναφέρονται τόσον εἰς τὴν κατάρτισιν καὶ τὴν ἐναρξιν ἐφαρμογῆς εὐρυτάτου προγράμματος ἀναδιοργανώσεως τῆς παιδείας, μὲ ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἀποδόσεως τῶν ἐργαζομένων ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀνανέωσιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῶν ὑφισταμένων παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων.

Τὸ 1960 ἦτο τὸ πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ ὀριστικοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως. Τὰ ἤδη πραγματοποιηθέντα, χάρις εἰς τὰς συστηματικὰς καὶ ὠλοκληρωμένας ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεως καὶ μὲ τὴν συμπαράστασιν τῶν φορέων τῆς παραγωγῆς, πείθουν ὅτι οἱ στόχοι οἱ τεθέντες εἰς τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα τείνουν νὰ ἐπιτευχθῶν ἐντὸς τῶν καθορισθέντων χρονικῶν ὁρίων.